

Planløst i Marrakech

Av tannlege Nils J. Jacobsen

Passe sur etter nedslitte flyseter og omstendelige sikkerhetsrutiner gjør jeg det helt klart at jeg vet hvor hotellet ligger og hva turen skal koste, når sjåføren forlanger trippel betaling.

Han finner seg i det. Om jeg husker rett, er det en akseptert nasjonalsport å loppe godtroende turister her i landet. Men det glemmer jeg fort når vennlige hotellfolk viser meg til rette i et rom som har alt og der alt fungerer. Det er seks trapper opp, om man vil la heisen stå og få opp hjerterytmene aldeles gratis. Byen er ellers flat.

Jeg er ankommet Marrakech og skal tilbringe er par uker ved årsskiftet i behagelig temperatur uten annet program enn å bli servert og betjent. Jeg kjenner byen fra før så jeg lar turistbussen være og går turistløypa til Jemaa El Fna, den sentrale markedsplassen i gamlebyen med de berømte soukene. Her finnes stadig fargeglade vannselgere, akrobater, spåkoner, hennamalere, slangetemmere og urteselgere, og hestedrosjene står i kø. Bare tanntrekkerne med sine samlinger av ekstraherte tenner er borte. Synd. Om kvelden er plassen ekstra stemningsfull med utallige aktiviteter i halvmørket. Like i nærheten troner byens stolthet, Koutoubiamoskéen. Og imponerende er den, særlig i grytidlig motlys eller en mørk kveldstime. Men du får ikke komme inn med mindre du er «muselman», som det heter her i landet.

Turistløypa vrimler ellers av selgere, skopussere og tiggere av alle kategorier. Mest inntrykk gjør nok de aller eldste. I sine slitte djellabaer og med

Skopusserne har enkelte stam-plasser, men streifer ofte omkring.

sin svake stemme og usikre gangart ville de nok fort ha blitt kjørt tilbake til sykehjemmet i Norge. Men dette er tydeligvis deres NAV. Her er det lett å bli kvitt noen småmynter. Det som minner om hjemlige forhold, er kvinnene som har sunket ned på fortauet og roper «papa» etter meg. Det er nok meningen det skal smelte et gammelt hjerte, men jeg er vaksinert etter å ha vært utsatt for den samme teknikken i årevis fra rom-kvinnene i Oslo.

En annen ting man må forsone seg med er trafikken. Her finnes verken tunnelbane eller trikk og det ser ut til å være konstant rushtid. Kunsten å komme seg over gaten krever spesialkompetanse. Grønn mann forekommer her og der, og politiet tar et tak av og til, men det hjelper lite. Jeg henger meg på andre fotgjengere, men føler likevel dragsuget av tutende trafikantter. En dag griper en mann tak i meg og får meg trygt over gaten der det ser umulig ut for en amatør. Merci og shukran!

Men solen skinner, det finnes stille, grønne skulpturparker og folk er vennlige og hjelpsomme. Det er behagelig

å synke ned ved nærmeste kafébord, om så bare for å ta en «café noir» eller en mynteté. Det gjør mange. Du skal være godt kjent for å finne et sted med øl. Alkohol er haram. Utsalg finnes, men de er godt kamuflert for ikke å friste de rettroende.

En behagelig variant av det planløse slaraffenlivet er å streife inn i bakgatene der «de innfødte» holder til. Der finner man små bedrifter side om side med diverse utsalg og spiserier. Det meste foregår på fortauet. Ofte finnes det ikke spisekart, stamgjestene vet hva som finnes, og fortærer sine måltider ved å bryte brødet og suge opp ingrediensene uten andre redskaper enn fingrene. Men en fremmed som meg, får utlevert gaffel. Maten har ofte vært innoen en *tagine*, disse leirkrukene som mange varmretter blir tillaget i, og er både variert og velsmakende. Billig er det også, sammenliknet med prisene i turistløypa. Der det finnes en «carte», går det an å stave seg gjennom menyen. Hva med «Brochette de dinde»? Det viser seg å være kalkun på spyd og slett ikke så tørr som jeg frykter. Da er det annerledes med «Côte

Hestedrosjene stå i kø oppe ved markedsplassen.

d'agneau», som er akkurat så seig og slintrete som jeg forventer. Ikke så rart når en observerer hva de stakkars sauene må leve av oppover fjellsidene. Men velsmakende er det, det lille som kan spises.

Ellers sørger hotellet for middagen. Uten merkelapper er det høyst usikkert hva jeg spiser. Mye smaker godt. Men jeg føler meg forfulgt av kylling og couscous og dessertene svømmer i søtt. Til gjengjeld blir jeg ikke plaget med bacon.

I bakgatene treffer jeg Amir, en svensk-marokkaner som tilbringer vinteren her. Om jeg vil ha følge i soukene? Vi trækker i ring blant alle slag aktiviteter og tilbud i de trange smugene. Her er mange artige motiver, men folk blir hysteriske når jeg trekker fram fotoapparatet. «Religionen står sterkt ennå», sier Amir. «Marokko har ikke opplevd den såkalte arabiske våren, insh allah. Kongen og islam styrer det meste. I disse smale smugene er mange gamle hus omgjort til såkalte *riads* med hotellstandard. Det er svært populært blant turistene», sier han, og

I bakgatene finnes alle slags små virksomheter.

lar oss synke ned på knøttliten spise-plass der han kjenner verten.

Hva med kulturlivet her i byen? I følge dagsavisen *Aujourd'hui* skal turistbyen Marrakech utvikles som kunstnerby. Kanskje har de tenkt å blåse liv i operaen også. Tvers over gaten fra hotellet mitt ligger et gedigent operabygg der det aldri har vært fremført noen opera. Men kunstnerkollektivet viser mye godt kunsthåndverk, og en gjestende maleriutstilling er vel verdt et besøk. Film da? Jeg prøver «Veien til Kabul», en marokkansk komedie med franske undertekster.

Noen unge menn tror de blir smuglet til Nederland, men ender i Afghanistan. Filmen viser seg å ha uoverstigelige kulturforskjeller med hensyn til humor. Min beskjedne språkforståelse trekker heller ikke opp. Jeg holder ut en halvtime.

Avisen er ellers opptatt av at det skal innføres promillegrense i landet og at myndighetene nå tar grep for å hindre at flere islamske ekstremister får slutte seg til IS. Men eksporten av marokkanere til Europa er viktig og må ikke stoppe opp! Samtidig er avisen opprørt over at marokkanere i Belgia

Kasbahen Ait Ben Haddou, en fredet berberby som brukes som filmkulisse.

Atlasfjellene kommer opp mot 4 000 meter. Det er kaldt selv om solen skinner.

og Nederland ofte får skylden for for-
brytelser de slett ikke er skyldig i.

Men en turist er nærmest forpliktet til å oppleve noe spektakulært, så jeg snuser på de mange tilbudene. En tur i ørkenen med overnatting i telt? Nei takk. Men en tur oppover Ourikadalen eller opp i Atlasfjellene må jeg vel kunne bli med på? Vi humper av gårde i en gammel småbuss i stigende terreng. En berberlandsby er på programmet. Og dit kommer vi langs en elv der veien er halvt bortvasket. Det har vært flom. Oppe i fjellsiden finner vi et mylder av esler og sauer og kjerringer og unger, som etter sigende bor i steinhuler og er berbere. Vi blir servert te og honning og ungene tigger. Jeg er usikker på om dette er autentisk eller en arrangert turistbløff.

Senere blir vi servert lunsj i steinura langs elvebredden der mine bereiste medturister diskuterer sine erfaringer. «Nordlys», sier en gullglitrende dame fra Sri Lanka, når hun får vite at hun snakker med en nordmann. «Jeg har sett dette lyset både i nord og sør». «Men du har ikke vært i Lofoten om vinteren, noe mere eksotisk finner du ikke», skryter jeg og legger ut om skreifisket, mens jeg skjuler at jeg ikke selv har vært der.

Neste utflukt går til Ouarzazat, en by som ligger bak de sydlige Atlasfjel-

lene. Utsikten gjennom fjellskar og over vidder i 2–3 000 meters høyde er formidabel. I den bratte fjellveggen gror det et utall av kaktusarter. I slakere områder passerer vi kjerringer med høysekk (?) på ryggen, brekende sauer og et og annet esel eller kamel med sin eier. På veikanten fallbys geologiske produkter som ametyster og trilobitter, men guiden plager oss ikke med unødig informasjon, han er mest opptatt av sin mobil.

Her oppe i fjellene skal vi besøke kasbahen Ait Ben Haddou. Det er vi ikke alene om. Kasbahen er en Unesco-fredet berberlandsby i stein i en bratt skråning over en elv, som flommer over hvert år og tar med seg det meste. Vannet i elven er salt og fjellene i nærheten hvite av samme grunn. Flokken av turister må balansere på steiner over elven til frustrasjon for mange. Særlig når vi skjønner at det går en helt fin bro 100 meter bortenfor. Så kravler vi oss oppover trapper og avsatser der kunstnere og håndverkere av forskjellig slag håper på å bli av med sine produkter. De sprekeste kommer seg helt på toppen.

Det er faktisk mye fint her. Teppene, som berberkvinnene lager, er gedigent håndverk. Men hovedattraksjonen er nok selve Kasbahen, som er kulisse ved filminnspillinger der lokalbefolkning-

gen i omegnen er statister. Senere, i selve byen Ouarzazate, noen mil unna, får vi stifte bekjentskap med filmstudier bygget opp for historiske filmer. Her finnes både Roma og Athen. Dette er marokkanernes Hollywood. Guiden ramser opp en rekke berømte filmer som er tatt opp her. Game of Thrones er en av de siste.

Men vi må tilbake over fjellet igjen. Det blir fort mørkt og de 20 milene til Marrakech blir til et fire-fem timers mareritt i en skranglete buss som sjåføren manøvrerer i motlys og sterk trafikk med én hånd på rattet og den andre på telefonen på en vei som egentlig er enveiskjørt i begge retninger. Jeg skjelver. Det har vært kaldt oppe i fjellene og jeg har undervurdert kravet til påkledning og overvurdert min fysiske kapasitet. Muligens burde jeg planlagt litt likevel. Men jeg rekker middagen ut på kvelden. Det er nyttårsaftnen.

Forkjølelsen kom senere.